

Yhteistyön maakunta • Samarbetets landskap • Cooperative region

Keski-Pohjanmaan tilanne- ja kehityskuva 2026

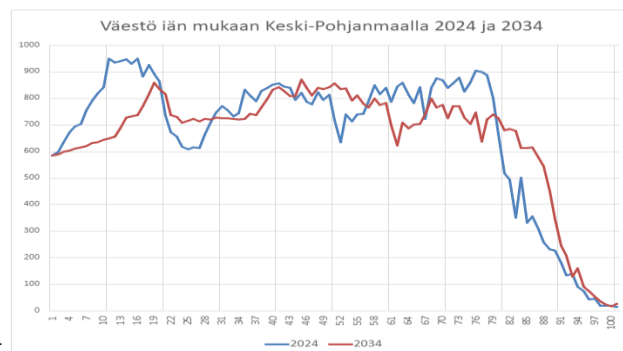
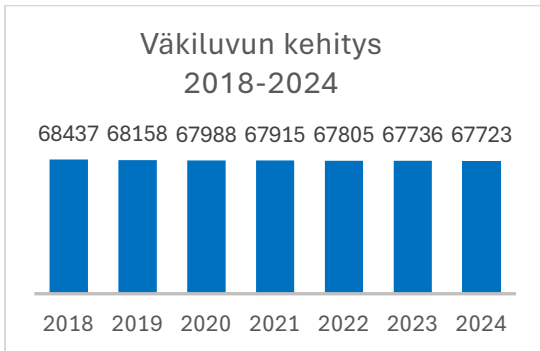
VN/19632/2025-TEM-1

1. Väestökehitys

Nykytilan analyysi ja muutoksen suunta

Keski-Pohjanmaan väkiluku on pysynyt jo useita vuosia vakaana. Vuoden 2024 lopussa maakunnan väkiluku oli 67723.¹ Maakunnan väestömäärää toisaalta kasvattaa muuttoliike ja toisaalta supistaa luonnollinen väestönmuutos (kuolleita on enemmän kuin syntyneitä). Kokonaisnettomuuttoa tarkastellessa Keski-Pohjanmaa on viime vuosikymmenellä ollut lievästi muuttotappiollinen, mutta vuosien 2022–2024 aikana maakunta on kääntynyt muuttovoittoalueeksi. Vuonna 2024 maakunnan kokonaisnettomuutto oli 112 henkilöä.²

Suomalaisittain korkean syntyvyyden seurauksena alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä on Keski-Pohjanmaalla maan suurin (17,5 %)³, mikä lisää tarvetta varhaiskasvatuksen, sivistyspalvelujen ja koulutuksen ylläpitämiseen ja kehittämiseen kunnissa valtion tukemana.

Arviot näkymistä vuoden ja viiden vuoden päähän kehityksen jatkuessa nykyisen mukaisena

Tilastokeskuksen väestöennuste 2024 ennakoii Keski-Pohjanmaan väkiluvun pysyvän vakaana. Väestökehityksen näkymä maakunnan sisällä vaihtelee: Kokkolan seutukunnassa väestöennuste osoittaa vuoteen 2030 väestön kasvavan 0,4 prosenttia. Samalla aikavälillä Kaustisen seutukunnassa ennuste osoittaa väestön supistuvan 7,7 prosentilla. Molemmat muutostrendit aiheuttavat haasteen palvelurakenteen ja -tason ylläpitämiseen niin julkisten kuin yksityisten palvelujen suhteen.

Väestöennusteen toteutuessa seuraavan kymmenen vuoden kuluessa varhaiskasvatus- ja alakouluikäisten lasten määrä laskee voimakkaasti. Peruskoulusta toiselle asteelle siirtyvien nuorten määrä laskee hieman. Työikäisen väestön määrässä ei tapahdu suurta muutosta. 65–80-vuotiaiden määrä laskee. 80 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa voimakkaasti.

Tilastokeskus ei ennusteessaan huomii alueelle suunniteltuja suurinvestointeja, joiden ennustetaan synnyttävän arvioita 7 500 uutta työpaikkaa. Toimenpiteitä työvoiman ja asukkaisen saamiseksi alueelle on jo käynnistetty ja lisää ollaan käynnistämässä. Tuloksen uskotaan muuttavan Tilastokeskuksen väestöennusteessa esitettyjä arvioita.

Alueen voimakas työvoiman kysyntä edellyttää panostuksia tutkimukseen ja kehitykseen, mutta myös aikuiskoulutukseen, jatkuvaan oppimiseen sekä muihin koulutustarpeisiin. Tulevaan kehitykseen vaikuttavat olennaisella tavalla alueen teollisuuden investointihankkeiden toteutuminen ja työperäinen maassa- ja maahanmuutto.

Keski-Pohjanmaalla meneillään olevat ja lähivuosina käynnistyvät erityisesti kemian, kaivannaisalan, vihreän siirtymän ja energiamurroksen hankkeet edellyttävät merkittävää työvoiman määrän lisäystä (noin 7 500 työllistä) maakunnassa vuoteen 2030 mennessä. Uudesta työvoimasta kilpaillaan kotimaassa ja ulkomailta.

Korkean syntyvyyden seurauksena syntyneet suomalaisittain suuret lapsi- ja nuorisoiäluokat osuvat samanaikaisesti toisen maailmansodan jälkeen syntyneiden suurten ikäluokkien ikääntymiseen. Nämä kaksi tekijää pitävät alueen väestöllisen huoltosuhteen selvästi koko Suomen tasoa korkeampana.⁵

¹ Tilastokeskus. Väestön ennakkotilasto.

² Tilastokeskus. Muuttoliike.

³ Tilastokeskus. Väestörakenne. 2024.

⁴ Tilastokeskus. Muuttoliike. ja Tilastokeskus. Väestön ennakkotilasto.

⁵ Tilastokeskus. Väestöennuste 2024.

Mitkä negatiiviset tai positiiviset muutostekijät haastavat tilanteen ja mitä tulevaisuuksia ja päätöksentekotilanteita näistä voi seurata?

Väestökehitys edellyttää merkittävästi niin panostuksia varhaiskasvatukseen ja yleissivistävään koulutukseen kuin ammatillisen ja korkeakoulutuksen koulutusmahdollisuuksien luomista alueelle etenkin uusilla vihreän siirtymän aloilla. Alueen elinkeinoelämässä, työvoimassa, TKI-toiminnassa, koulutuksessa ja aluekehityksen ohjauksessa tarvitaan sekä rakenteellista että laadullista kehittämistä. Ilman alueen ulkopuolelta saatavaa työvoimaa on merkittävä riski, että osa teollisuusinvestointien kasvupotentiaalista jää saavuttamatta.

Korkea syntyvyys edellyttää perheitä tukevaa työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaa ja resursseja varhaiskasvatukseen ja koulutukseen. Väestön ikääntyminen edellyttää palvelujen kasvattamista ikäihmisten tarpeista huolehtimiseksi, panostuksia ikääntyvien palveluihin ja toimintatapoihin sekä asenteisiin yhteiskunnassa. Alueella on paljon kansainvälisiä opiskelijoita, joiden alueelle jäämiseen ja työllistymiseen liittyviä toimenpiteitä tulee jatkaa ja kehittää sekä monipuolistaa edelleen.

Työvoiman kysynnän ja tarjonnan haasteen ratkaiseminen edellyttää alueen koulutuksen resurssien kasvattamista, yritysten ja muiden työnantajaorganisaatioiden sekä toiminta- ja asumisympäristön vetovoiman parantamista ja viestinnän lisäämistä alueen mahdollisuuksista. Tutkintokoulutuksen lisäksi työvoimatarpeeseen tulee vastata työelämälähtöisellä täydennyskoulutuksella ja jatkuvalla oppimisella.

2. Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto

Keski-Pohjanmaa on hyvin maaseutuvaltainen lukuun ottamatta Kokkolan ydinkaupunkialuetta. Maaseudun ja kaupungin vuorovaikutus on maakunnassa vahvaa. Kahdensuuntainen pendelöinti sekä koulutus ja palvelut liikuttavat asukkaita Kokkolan ja maaseutukuntien välillä. Kasvava etätö, monipaikkaisuus ja nopeasti etenevä yhteiskunnan digitalisaatiokehitys yhdistettynä toimiviin yhteyksiin luovat pohjaa koko maakunnan tasapainoiselle kehittämiselle.

Maakunnan kuntien sisäisen ja ulkoisen liikenteen liikennemuotoja ja -väyliä kehitetään erityisesti, koska parantuneella saavutettavuudella tuetaan suurinvestointien syntyä, paikallista yritystoimintaa ja vahvistetaan pääväylien liikenteen välityskykyä. Väylien kehittämisellä myös varmistetaan kansallista ja alueellista huoltovarmuutta.

Keski-Pohjanmaalla on rikas ja monimuotoinen luonto, joka sisältää useita uhanalaisia lajeja ja elinympäristöjä. Metsät, suot ja vesistöt ovat erityisen tärkeitä alueen ekosysteemien kannalta. Keski-Pohjanmaan maakuntastrategia 2050, maakuntaohjelma 2026–2029 sekä Keski-Pohjanmaan ilmastotiekartta 2035 ohjaavat alueen kestävä kehitystä. Näissä ohjelmissa painotetaan muun muassa ilmastonmuutoksen hillintää, luonnon monimuotoisuuden turvaamista ja kestävää yhdyskuntakehitystä.

Nykytilan analyysi ja muutoksen suunta

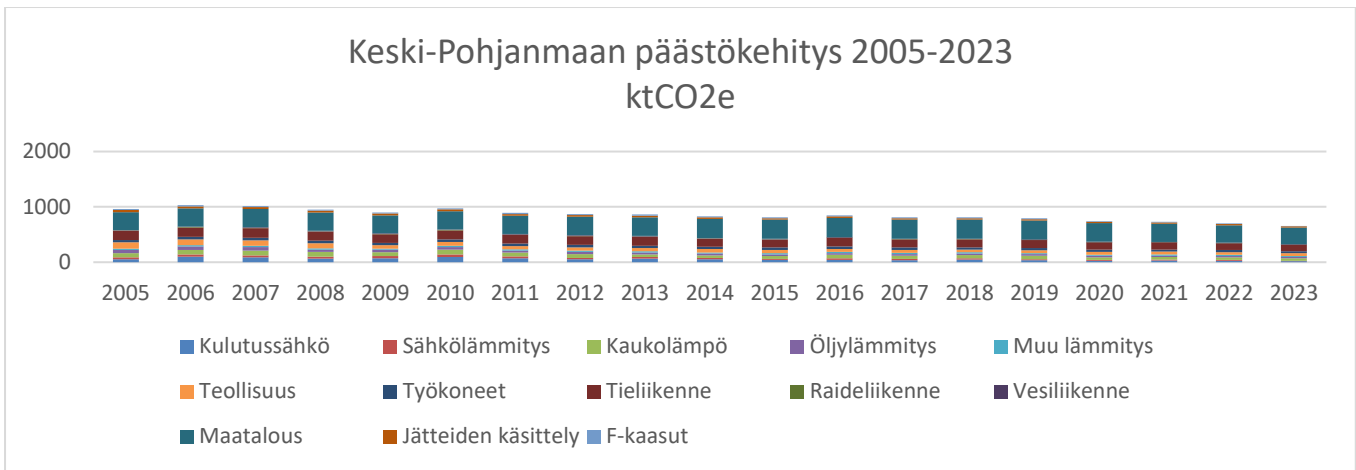
Keski-Pohjanmaan suurimmat päästösektorit ovat vuonna 2024 olleet maatalous (46,7%) kokonaispäästöistä, lämmitys (sähkö-, kauko-, öljy- ja muut yht. 14 %) ja tieliikenne (18 %).⁶ Vuonna 2024 lämmityspäästöjen suurin aiheuttaja oli kaukolämpö, joka tuotettiin suurelta osin uusiutuvilla metsäpolttoaineilla, teollisuuden puutähteillä ja muulla biomassalla (48 %). Fossiilisten lähteiden (turve, maakaasu, kivihiili ja öljy yht. 22 %) osuus on laskenut edelleen vuoden takaisesta.⁷ Suomen ympäristökeskuksen mukaan Keski-Pohjanmaan kasvihuonekaasupäästöt olisivat laskeneet 6,7% asukasta kohti vuodesta 2022 (10,4%) vuoteen 2023 (9,7%).⁸

Tuulisähkön tuotanto on Keski-Pohjanmaalla kasvanut huomattavat 820 % vuosien 2017–2023 aikana ja päästövähennelmä on ollut 2005–2022 31 %.

⁶ Suomen ympäristökeskus. Kuntien ja alueiden KHK-päästöt 2025.

⁷ Energiatoteellisuus. Kaukolämpötilasto 2025.

⁸ Suomen ympäristökeskus. Kuntien ja alueiden KHK-päästöt 2025.

Kuva: Suomen ympäristökeskus (Syke)

Arviot näymistä vuoden ja viiden vuoden päähän kehityksen jatkuessa nykyisen mukaisena

Keski-Pohjanmaan kokonaispäästöjen arvioidaan vähentyvän vuoden ja merkittävästi viiden vuoden aikavälillä. Maakuntaan rakennetaan vuosien 2025–2029 aikana noin 400–600 tuulivoimalaa, jotka muodostavat noin 2100–4600 megawattia uutta tuulivoimakapasiteettia.⁹ Ilmastotavoitteisiin päästään muun muassa energiaturpeen käytön vähenemisen, tuulivoiman rakentamisen sekä biokaasun tuotannon lisääntymisen ansiosta. Vihreät investoinnit vähentävät myös teollisuuden päästöjä. Tuulivoimarakentaminen etenee, biokaasuvoimaloiden määrä kaksinkertaistuu ja vetytalous kehittyy vahvasti vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteena kehittämisessä käytetään ”ei merkittävää haittaa” -periaatetta (Do No Significant Harm, DNSH).

Keski-Pohjanmaan näkyvissä olevat merkittävät investoinnit tulevat vaikuttamaan asumis- ja palvelurakenteeseen eri tavoin, kun muun muassa asukasmäärät kasvavat alueella. Toimivilla liikennetarkoituksilla ja liikennejärjestelmän kehittämisellä tuetaan investointien jalkautumista alueelle sekä vahvistetaan työvoiman saatavuutta. Läntisen ja pohjoisen ulottuvuuden merkityksen lisääntymisen myötä kansallisten ja kansainvälisten liikenneyhteyksien ja -käytävien merkitys korostuu entisestään.

Mitkä negatiiviset tai positiiviset muutostekijät haastavat tilanteen ja mitä tulevaisuuksia ja päätöksentekotilanteita näistä voi seurata?

Metsänhoidon ja ilmastonäkökulman kannalta Keski-Pohjanmaalla oleellista on suometsien suuri osuus. EU:n vuoteen 2030 ulottuva biodiversiteettistrategia sisältää sekä luonnonsuojelun että ennallistamistavoitteita. Ennallistamisasetuksen yleistavoitteen mukaan ennallistamistoimenpiteiden on katettava vähintään 20 % EU:n maa- ja vesialueista. Metsien ennallistamistavoite koskee myös puustoisia soita. Suomen ennallistamissuunnitelma valmistellaan lokakuuhun 2026 mennessä esitettäväksi EU-komissiolle. Ennallistamissuunnitelmassa EU-tason tavoitteet muutetaan konkreettisiksi toimiksi kunkin jäsenvaltion toimesta: suunnitelmassa määritetään ennallistettavien alueiden määrä ja viitteelliset kartat ennallistettavista alueista. Asetus koskee valtion maita sekä yksityismaita, mutta se ei kuitenkaan aseta suoria velvoitteita yksityisille maanomistajille, vaan jättää vastuun valtiolle vaadittavien keinojen ja kannusteiden löytämiseen, jotta tavoitteisiin päästään.¹⁰ On varauduttava siihen, että ennallistamisasetus voi rajoittaa metsien talouskäyttöä ja hyödyntämistä.

Keski-Pohjanmaan maapinta-alasta noin 81 % on metsätalousmaata, joista 49 % sijaitsee turvemaidella.¹¹ Myös pelloista suuri osa on turvepohjaisia. Esimerkiksi maankäytön muutoksilla on mahdollista vaikuttaa merkittävästi maataloussektorin maaperän tuottamiin kasvihuonekaasupäästöihin. Tällä hetkellä muun muassa metsityksen ongelmana on, että viljelijä menettää maataloustuet metsitetyiltä alueilta ja maksaa metsityskulut, vaikka metsitys lisää hiilensidontaa pitkällä aikavälillä. Maankäytön muutokset vaativat tukimuotojen uudistamista ja uusia kannustimia.

Energiahuollon murros johtaa siihen, että vuonna 2040 maakunta on saavuttanut energiaomavaraisuuden ja maakunnassa tuotetaan energiaa myös muualle Suomeen. Energiantuotannon yksi keskeisistä lähteistä on tuulivoima, jota raskaan liikenteen tarvitsema biokaasun ja vedyn tuotanto täydentää. Vetytalousinvestointien myötä

⁹ Suomen Tuulivoimayhdistys ry. Rakenteilla olevat hankkeet ja suunnittelussa olevat hankkeet. 6/2025

¹⁰ Ympäristöministeriö. EU:n ennallistamisasetus.

¹¹ Keski-Pohjanmaan liitto. Keski-Pohjanmaan ilmastotiekartta 2035.

uusiutuvasti tuotettua vetyä hyödynnetään maakunnan teollisuuden ja raskaan liikenteen energianlähteenä. Vetytalouden avulla vahvistetaan maakunnan hiilipositiivisuutta sekä vähennetään päästöjä.

Turpeen energiakäyttö on korvattu ei-fossiililla vaihtoehtoilla, sekä alkutuotantoelinkeinot (maa-, ja metsätalous sekä turkistuotanto) toimivat bioenergialla ja muilla uusiutuvan energian muodoilla. Turpeen energiakäytön vähentämisen tai kokonaan loppumisen vuoksi lämmöntuotanto nojaa tulevaisuudessa entistä vahvemmin bioenergian ja teollisen hukkalämmön hyödyntämiseen. Sähköinen lämmöntuotanto lisääntyy ja myös pienydinvoiman tuotanto on mahdollista alueella tulevaisuudessa.

Suurinvestointien toteutuminen vaatii liikenneinfrastruktuurin kehittämistä. Tavaraliikenteen merkitys niin tiestöllä, raideliikenteessä kuin satamassa korostuu erityisesti maakunnan merkittävän vientiteollisuuden seurauksena. Etenkin tieverkon kunnossapito ja parantaminen korostuvat, ja niiden edellyttämän rahoituksen riittävyys tulee turvata.

Lentoliikenteen osalta maakunnassa on panostettu vaihtoehtoisten käyttövoimien käyttöönottoon, erityisesti vetyyn ilmastovaikutustenkin vähentämiseksi. Kokkolan satama tulee saattaa nopeasti osaksi TEN-T ydinverkon satamien verkostoa. Sähkölentoliiketoiminnan käynnistyminen vaatii verkostokehitystä, tukeutumisedellytysten luomista sekä vahvaa EU:n ja kansallisen tason normisääntelyn edistämistä nopeassa rytmissä.

Maaseutualueiden laajakaistarakentaminen on edelleen hidasta, ja haasteet säilyvät erityisesti kaupallisten toimijoiden heikon kiinnostuksen seurauksena. Tämä korostaa valtion merkitystä laajakaistaverkkojen rakentamisessa.

Maakunnan identiteetin, yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin yhtenä peruspilarina on alueen luonto- ja kulttuuriympäristö, jonka vaaliminen ja uudistaminen edellyttävät alueellisessa suunnittelussa elinkeinoihin, asumiseen, virkistyskäyttöön sekä luonto- ja kulttuuriarvoihin liittyvien tarpeiden yhteensovittamista.

3. Kestävä elinvoima ja investoinnit

Nykytilan analyysi ja muutoksen suunta

Keski-Pohjanmaalla on monipuolinen elinkeinorakenne. Kärkenä on vientivetoinen suurteollisuus, jossa kärkialana kemikaalien sekä metallien valmistus ja jalostus. Kehittyvinä toimialoina ovat akkuekosysteemi, uusiutuva energia sekä biotalous ja kiertotalous.

Tulevina vuosina painopiste on erityisesti energiamurroksen toimeenpanossa, biokaasu-, vety- ja aurinkoenergia-hankkeiden edistämässä, energian tasaus- ja varastointikyvykkyyden parantamisessa sekä uuden kasvun synnyttämisessä. Tavoitteena on hyödyntää ja kehittää alueen erityispiirteitä ja vahvuuksia sekä ottaa maakunnan kehittämisessä huomioon luonnon monimuotoisuuteen, ympäristönsuojeluun sekä ilmastonsuojeluun liittyvät kansalliset ja eurooppalaiset tavoitteet. Lisäksi avaukset puolustusteollisuuden investointien vahvistamiseen alueella ovat ajankohtaisia.

Keski-Pohjanmaalle suunnitellut investoinnit vuoteen 2029 ovat arvoltaan 6 399 miljoonaa euroa.¹² Niiden myötä uusia työpaikkoja syntyy tuhansia. Maakunnan työllisyys on valtakunnan vertailussa hyvä, vaikka se on hieman heikentynyt. Työnvälitystilaston mukaan Keski-Pohjanmaalla työttömien osuus työvoimasta heinäkuussa 2025 oli 10,2 % (koko maa 12,5 %). Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisyysaste (15–64 v.) oli vuonna 2024 72,7 % (koko maa 72,1 %). Väestön ikääntymisen myötä eläköityvien määrä on suuri.

Keski-Pohjanmaalla oli 5 200 yritystä vuoden 2024 lopussa, ja yrityksiä lopetti vuoden aikana 388 kpl, hieman enemmän kuin niitä aloitti (365 kpl).¹³ Starttirahapäätöksiä on vuonna 2025 tehty hieman vähemmän kuin edellisenä vuotena.

Pidemmillä ajanjaksolla suurinvestointien toteutuessa osaavan työvoiman rekrytointihaasteet tulevat kuitenkin olemaan mittavat, ja alueella tullaan tarvitsemaan massiivisia panostuksia työvoiman hankintaan sekä panostuksia koulutukseen. Osaavan työvoiman saaminen näihin arvioita 7500 syntyvään uuteen työpaikkaan tulee asettamaan merkittävästi paineita koulutukselle, sekä tutkintokoulutukselle että lyhyempikestoiselle koulutukselle. Tämän lisäksi on huolehdittava tarvittavasta uudesta osaamisesta jo työssä olevan työvoiman osalta.

Arviot näkymistä vuoden ja viiden vuoden päähän kehityksen jatkuessa nykyisen mukaisena

Maakunnan lähitulevaisuuden kasvu ja kehitys ovat suuresti riippuvaisia sekä suunnitteilla että käynnissä olevien suurhankkeiden toteutumisesta.¹⁴ Kokkolassa sijaitsee Pohjoismaiden suurin epäorgaanisen kemianteollisuuden keskittymä, Kokkola Industrial Park (KIP), jossa toimii noin 80 vientipainotteista kemian- ja metallialan

¹² Elinkeinoelämän keskusliitto (2025). Vihreiden investointien dataikkuna.

¹³ Tilastokeskus (2024). Aloittaneet ja lopettaneet yritykset.

¹⁴ Elinkeinoelämän keskusliitto (2025). Vihreiden investointien dataikkuna.

huippuyritystä. Ne työllistävät suoraan 2400 ihmistä. Lähialueelle on sijoittumassa myös Kruunuportti -niminen toinen teollisuusalue uusia investointeja varten.

Akku- ja kaivosklusteria kehitetään voimakkaasti. Keliber-litiumhankkeen (kokonaiskustannus 783 milj. euroa) tavoitteena olla Euroopan ensimmäinen integroitu litiumhydroksidin tuottaja. Hanke tulee tarvitsemaan työvoimaa sen henkilöstönmäärän noustessa alle sadasta henkilöstä noin 350 henkilöön vuoden 2025 aikana. Kerrannaisvaikutuksineen hankkeen arvioidaan tuovan maakuntaan noin 700 työpaikkaa. Kaustisen rikastamalla työ alkaa alkuvuonna 2026 ja Kokkolan jalostamalla myöhemmin loppupalvella.¹⁵ Kansainvälisen metalliyrityksen Umicore'n noin tuhat työntekijää työllistävän nikkelijalostamon rakentamissuunnitelma on pysäytetty, mutta sitä ei kuitenkaan ole hylätty. Kruunuportin teollisuusalueelle suunniteltu Arctial-alumiinitehtaan on arvioitu työllistävän rakennusajankana 3000–4000 henkilöä ja valmistuessaan vuonna 2029 arviolta 1500 henkilöä sekä synnyttävän alueelle n. 5000 väliillistä työpaikkaa muille toimijoille ja palveluntarjoajille. Hanke on parhaillaan esiselvitysvaiheessa, ja investointipäätös saadaan arviolta vuosien 2026–2027 välillä.

Puhtaan vedyn ja puhtaan hiilen tuotantoteknologiaa kehittävä ja kaupallistava Hycamite TCD Technologies on avannut joulukuussa 2024 Kokkolan suurteollisuusalueella vedyntuotantolaitoksen, joka on sarjassaan Euroopan suurin. Hycamite pilkkoo itse kehittämällään menetelmällä vetyä metaanista lämmön ja katalyytin avulla. Menetelmän etuna on se, että vetyä syntyy ilman, että valmistuksessa vapautuisi kasvihuonepäästöjä.¹⁶ Hycamite on saanut strategisesti tärkeitä sijoituskumppaneita, kuten CMA CGM:n, joka on maailman kolmanneksi suurin merenkulun ja logistiikka-alan yritys.

Vety- ja ammoniakitehdas Plug Power suunnittelee yli 2 miljardin investointia, jonka työllisyysvaikutus on 200–250 henkilöä.¹⁷ Investointipäätös on tarkoitus tehdä vuoden 2026 lopulla tai vuoden 2027 alussa.

Maakuntaan on rakenteilla kaksi biokaasulaitosta, jotka tulevat olemaan energiatuotannoltaan Suomen suurimpia.^{18,19} Laitoksissa hyödynnetään sekä teollisuuden että maatalouden jätteitä biometaanin tuotannossa, mikä auttaa ratkaisemaan useita ympäristö- ja ilmastohaasteita ja lisää kotimaista energiaomavaraisuutta. Tavoitteena on saada aikaan biomassaraaka-aineiden hyödyntämiseen perustuva biokaasuekosysteemi Keski-Pohjanmaalle tukemaan puhdasta siirtymää sekä energia- ja ilmastotavoitteiden toteutumista. Kannukseen on rakentumassa biokaasulaitoksen ohessa Eco-Industrial Park, jonka 200 hehtaarin alueelle toivotaan vihreän siirtymän yrityksiä.

Maatullivoimahankkeita maakuntaan on rakenteilla 2 815 M€ ja suunnitteilla 3025 M€ arvosta.²⁰

Maakunnan vahvan alkutuotannon murros tulee jatkumaan tilakokojen kasvamisena sekä ympäristöosaamisen ja palveluosaamisen tarpeen lisääntymisenä. Maatalouden investointitukia myönnettiin vuonna 2024 yli 54 miljoonaa euroa. Merkittävä työllistäjä alueella on ollut turkistuotanto, johon lintuinfluenssaepidemia vaikutti erittäin haitallisesti. Taloudelliset vaikutukset ovat mm. menetettyjen työpaikkojen ja verotulojen lisäksi suorien myyntitulojen menetys sekä vuosikymmenten jalostustyön menetys. Muutoksesta on kuitenkin ollut myös positiivisia vaikutuksia, Jäljelle jääneillä turkistarhoilla on panostettu eläinten elinolosuhteiden parantamiseen ja tarhoja on sertifioitu eli niillä on ollut kykyä jatkaa ja parantaa toimintansa. Lisäksi rannikolle perinteinen veneteollisuustuotanto on löytänyt uusia liiketoimintasuuntia. Esimerkiksi meripelastusveneiden valmistaja Kewatec on syksyllä 2025 julkistanut 25 miljoonan euron arvoisen sopimuksen veneiden toimituksesta Puolan meripelastusviranomaisille. Jatkossa tarvitaan toimenpiteitä mm. rahoituksen osalta, jolla mahdollistetaan yritysten tuotantokapasiteetin lisäykset puolustusvälineteollisuuden tilauskannan kasvaessa. Kewatec on tästä hyvä esimerkki.

Mitkä negatiiviset tai positiiviset muutostekijät haastavat tilanteen ja mitä tulevaisuuksia ja päätöksentekotilanteita näistä voi seurata?

Keski-Pohjanmaan lähitulevaisuuden kasvu ja kehitys ovat suuresti riippuvaisia sekä suunniteltavina että käynnissä olevien suurhankkeiden toteutumisesta. Investointien edistämisen kannalta osaavan työvoiman saatavuus on kriittinen tekijä. On huomioitava sekä uuden osaamisen kehittämisen tarpeet että varmistettava kysyntää vastaavat resurssit ja mahdollistaa tarvittavien uusien koulutusohjelmien perustaminen.

Satamia on kehitettävä edelleen siten, että ne pystyvät vastaamaan tuleviin elinkeinoelämän lisääntyviin tarpeisiin ja muuttuneen turvallisuustilanteesta johtuvan huoltovarmuuden vahvistamiseen. Maakuntakenttien olemassaolo ja lentoliikenneyhteydet ovat myös kriittisen tärkeitä matkailulle, mutta erityisesti myös kansalaisten saavutettavuudelle ja elinkeinoelämän toimivuudelle.

¹⁵ Keski-Pohjanmaa -lehti 7.9.2025. Keliber-hanke seuraa uusia veropäätöksiä.

¹⁶ Yle Uutiset 5.9.2024. Hycamite keksi vihreän tavan pilkkoa metaania vedyksi ja kiinteäksi hiileksi – Euroopan suurin tehdas nousi Kokkolaan.

¹⁷ Keskipohjanmaa -lehti 30.4.2025 [Kokkola on varannut tontin Arctialin valtavalle alumiinitehtaalle](#)

¹⁸ Yle 14.10.2024 [yle.fi](#). Kaustisen suurelle biokaasulaitokselle odotettu tukipotti – ”Nyt mennään kohti rakentamispäätöstä

¹⁹ [Kannuksen kaupunki 2024. Kannuksen biokaasuhanke etenee.](#)

²⁰ Teollisuuden suurinvestoinnit 7/2024 Pohjanmaan ELY-keskus 7/2024.

Työvoimareservin täysimääräinen hyödyntäminen sekä maakunnan veto- ja pitovoiman kehittäminen ovat tärkeässä roolissa työvoiman saatavuusongelman ratkaisussa ja alueelle suunniteltujen investointien toteutumisen mahdollistamisessa. Myös kansainvälisen työvoiman veto- ja pitovoiman kehittämiseen täytyy panostaa maakunnassa merkittävästi.

Pitkällä aikavälillä ratkaisevaa on elinkeinoelämän uusiutumiskyvyn kehittyminen yhteiskunnallisten murrosten oloissa. Haasteina ovat osaavan työvoiman saatavuuden lisäksi mm. kansainvälisyyden, monikulttuurisuuden ja vastuullisuuden omaksuminen sekä koulutukseen perustuvan osaamisen hyödyntäminen nykyistä laajemmalla määrällä.

Erityisen tärkeässä roolissa on työelämäyhteistyö ja -kumppanuus alueen suurteollisuuden ja muiden yritysten kanssa. Maakunnassa tulee jatkaa tutkimusympäristöjen ja -infrastruktuurien määrätietoista kehittämistä yhteistyössä TKI-toimijoiden ja yritysten kesken.

4. Hyvinvoiva väestö ja yhteisöt

Nykytilan analyysi ja muutoksen suunta

Keski-Pohjanmaalla asuu kohtuullisen hyvinvoivaa ja toimeista väkeä. Maakunnan työllisyys on hyvä, ja erityisesti järjestötoiminta on alueella aktiivista ja talkoohenkiä vahvaa. Myös useat osallisuutta ja hyvinvointia koskevat mittarit vahvistavat tätä kuvaa, esim. aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus on hyvinvointialueista kolmanneksi korkein.

Terve Suomi 2024 -tutkimuksen (THL) mukaan 20-vuotta täyttäneistä keskipohjalaisista 53,0 % tuntee elämänsä laatuunsa hyväksi (edellisessä mittauksessa vuonna 2022 49,5%).²¹ Sitran tulevaisuusbarometrissa 2025 korostui keskipohjalaisten tulevaisuusorientaation osalta kokemus oman ja yhteisen tulevaisuuden vaikutusmahdollisuuksista hieman muita kyselyyn osallistuneita vahvemmin. Lasten ja nuorten fyysistä toimintakykyä mittaavan MOVE-mittauksen (2024) mukaan maakunnan 5. luokan oppilaista 43,1 %:lla on heikko fyysinen toimintakyky (koko maa 35 %). Vastaava osuus 8-luokkalaisista on 44,4 % (koko maa 40,4 %).²² Tilanne edellyttää lasten ja nuorten hyvinvointia ja liikkumista edistäviä toimenpiteitä.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on vuonna 2024 ollut Keski-Pohjanmaalla maakunnista kolmanneksi alhaisin eli 6,4 %. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti vuonna 2024 saaneiden 25–64-vuotiaiden aikuisten osuus, 1,4 % samanikäisestä väestöstä on Manner-Suomen kolmanneksi matalin. Lapsiperheiden kohdalla vastaava osuus on 1 %, kolmanneksi matalin, ja 18–24 vuotiaiden nuorten aikuisten kohdalla 10,2 %, toiseksi matalin. Turvallisuuden kokemus parantunut: 20-vuotta täyttäneistä keskipohjalaisista 71 % (2024) kokee päivittäisen elämänsä erittäin tai hyvin turvalliseksi (vrt. 2022 64 %).²³

Arviot näkymistä vuoden ja viiden vuoden päähän kehityksen jatkuessa nykyisen mukaisena

Asukkaiden hyvinvointi maakunnassa säilyy tarkastelukaudella keskimäärin nykyisellä hyvällä tasolla. Yhteisöllisyys, osallisuus ja yhdessä tekeminen vahvistavat edelleen asukkaiden hyvinvointia, mutta eivät ratkaise rakenteellisia perusongelmia.

Maakunnan vahvuuksia ovat kokoon nähden monipuolinen liikunta- ja kulttuuritarjonta sekä luonnonympäristöt retkeilymahdollisuuksineen. Maakunnan pienten kuntien resurssit ja mahdollisuudet järjestää palveluita ja toimia kulttuurihyvinvoinnin edistäjänä ovat kuitenkin varsin rajoittuneet. Lasten ja nuorten liikkumista on tuettava. Tuleva maakuntaohjelma painottaa hyvinvointia, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä aiempaa enemmän.

Mitkä negatiiviset tai positiiviset muutostekijät haastavat tilanteen ja mitä tulevaisuuksia ja päätöksentekotilanteita näistä voi seurata?

Keski-Pohjanmaan asukkaiden ja yhteisöjen hyvinvointiin potentiaalisesti vaikuttavia keskeisiä tekijöitä ovat sote-palveluiden muutokset, koulutusleikkaukset sekä työvoiman kohtaanto-ongelma ja taloustilanteen muutos. Sote-alan uudistukset ja muut palveluverkon muutokset, voivat vaikuttaa palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen. Etenkin toisen asteen koulutuksen leikkaukset voivat lisätä nuorten syrjäytymisriskiä.

Maakunnassa on työvoiman osalta kohtaanto-ongelma, jolloin työvoimapulasta huolimatta tietty osa työnhakijoista ei löydä osaamistaan vastaavaa työtä. Yksilötasolla työttömyys on suuresti hyvinvointiin ja toimintakykyyn vaikuttava tekijä. Toisaalta, mikäli suurhankkeet toteutuvat, lisää se mahdollisuuksia sekä yksilötason työllistymiseen

että parantaa verotulojen myötä kuntien mahdollisuuksia panostaa kulttuuri- ja hyvinvointipalveluihin sekä vastavien yksityisten palvelujen kysyntää ja tarjontaa.

²² [Opetushallitus 2024.](#)

²³ THL, Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi 2005-2025